II Народни пѣсни.

Помашки отъ с. Чокуръ-кьой.

Записалъ А. Шулговси, пенсионеръ.

1.

Мома не зема старъ момъкъ.

Възрастенъ момъкъ моли майка си да му намѣри мома. Намира му, но нито роднинитѣ и родителитѣ ѝ я даватъ, защото прѣдлагатъ тежъкъ откупъ *(обущва)*, нито самá тя го ще, защото годинитѣ му сѫ много.

Хòди ли, мàйч'у, вас сèлу,
Вѝде^{а} ли мумà за мèне^{а}?
— Хòдих ми, сѝну, вѝде^{а}х ми,
Амѝ е^{а} скò^{а}па кàзуват:
Бащà хи ѝще^{а}, сѝну л'у,
Зигвàр(73) вòлуве^{а}с аргàтин,
Майка хи ѝще^{а}, сѝну л'у,
Чич'укл'у(74) кафтàн' да нòси;
Брàт'е^{а} хи ѝщать, сѝну л'у,
Пу чѝф г'ум'ушл'ỳ пищòле^{а};
Сèстри хи ѝщат, сѝну л'у,
Пу л'ок(75) че^{а}рвéни папỳце^{а};
Кумшѝе^{а} ѝщат, сѝну л'у,
Стамбóлцка кàна че^{а}рвèна;
Мумàна ѝще^{а}, сѝну л'у,
Онбèш с^{а}шѝнда кòпе^{а}ле^{а}.
Мàйчинку, мòе^{а} мàйчинку,
Сѝчкуну си са наймам,
Амѝ си гудѝнки ни знàе^{а}м,
— Сину л'у, мòй мàйчини,
Тèбе^{а} е^{а} мàйка хрáнила
И гудѝнки е^{а} бруѝла:
На дваш пу онбèш гудѝнки.

Слушана отъ Смаилъ Бакларътъ, 1906 год.

2.

Моминско извинение прѣдъ момъкъ.

Момъкъ буди заспалата си любовница и ѝ прѣдлага даръ хубаво сушено грозде, сама да си го земе отъ поясътъ му, Момата му се моли да не я буди отъ сънъ, защото е при мащеха майка, която я кара на домашна работа вечерь до късно, а сутринь отъ рано.

Стàни ми бѐ^{а}лу мумѝче^а,
Нòсе^{а}м ти сѝтан е^{а}рмагàн:
Ч'ò^{а}рни и ж'о^{а}л'ти стафѝди,
Самà да си хи извàдиш
Ут àле^{а}нине^а пòе^{а}се^а.
— Не^{а}мò' ма бу̀ди, іунàче^а,
Чи сам ваз мàйка мàще^{а}ха,
Вѐче^{а}ру гѐчку лѐгнувам,
Ву̀тирну рàнку стàнувам
Младóчни крàви да дòе^{а}м,
Дрéбнине^а телце^а да лò^{а}че^{а}м,
Рàвнине^а двòре^а да мѐтам.
Пу̀сти са тѐлце^а ше^{а}вли́вки,(76)
Та рѝпкат, та ма укàле^{а}т
И ми ри́скана раздѝратъ.

Слушана отъ сѫщия.

3.

Момково заканване при отказана любовь.

Момъкъ се готви да прати майка си и поиска рѫката на любовницата му, на която обѣщава нанизи злато, Но ако момата откаже, момъкътъ се заканва, ще се качи на черешово дърво и оттамъ дано паднеи се утрепе.

Утре^а ма, мàйчу, вò^{а}звикай,
Та ща та, мàйчу, прòвуде^а
Нах срѐ^{а}шничкана махалò^а,
Л'у́бе^{а}ну да ми 'убѝде^{а}ш
И да гу, мàйку, пупи́таш,

Зи́ма ли мéнеа, еали̇̀ нѐ.
Ку реачѐ, ма̀йчу, зѐа гу ща,
Та щеа му, мáйчу, прѝвудеал
Фѐсчеану сас еалтѝане,
Сас срéбарнинеа вир'ѝшки.
Пак ку ми реачѐ, нищоа гу,
Чеа щеа ми ѝда, ма̀йчинку,
Нис бѐала рѐака надѝлу.
Да трѝасеа чѝарна чеарѐашка,
Да са пóкача, на̀еада,
Данѝ са стѝалба отчóапи,
Га па̀дна, да са прѐабиеа.

Слушана отъ сжщий·

4.

Възобновена любовь.

Момъкъ казва на майка си, че като минавалъ прѣзъ селото, съгледалъ изоставената си по хорски душманлъкъ любовница, която, като видѣла, канила го да иде у тѣхъ, за да я утѣши въ скръбьта и за раздѣлата.

Фчéра ми минóах, ма̀йчинку,
Пуд дѝл'ничкапа махалѝа,
Еасну беа слѝаанцеа угрѐалу
Ут висѝкуну куна̀ч'еа,
Ут бѝстричкинеа жѐамувеа,
Ут сѝтничкинеа кафѐз'еа.
То неа еа бѝлу слѝанчицеа,
Еамѝ еа бѝла Фатмѝнка;
Ф чѝарни ма ѝчи пугл'ѝадна,
Ф бéалу ма лѝцеа устрѐали.
С чѝарни ми ѝчи мѝгашеа,
С бѐали ти рѝаки ма̀хашеа
И дýмица ми придýма:
— Еала ми, ѐала, 'уна̀че,
Сарцѐсу да ми расшеанѝш

Ба̀лну-су да ми ризне^{а}сѐш,
Че^{а} са сие^{а} мло̀чку га̀лили,
Га̀лили и драго̀вали.
'Уна̀че^{а} лу̀ду и мла̀ду,
Душма̀не^{а} кина̀ не^{а} пра́ве^{а}т:
Жѐне^{а}ни л'у̀д'е^{а} раздѐ^{а}ле^{а}т,
Главе́ни л'у̀д'е^{а} развра́щат.

Слушана отъ сѫщий.

5.

Момкова скръбь при изгубена любовь.

Момъкъ се оплаква и тѫжи, че любовницата му се оженила и то за неговия побратимъ, та като я гледа, иде му или въ рѣката да се удави, или отъ коньтъ да се хвърли.

Пак си сам сира̀к, ма̀ле^{а}ле^{а},
Пак си сам сира̀к
'Уже́ни ми са „
Главе^{а}нѝчкана.
Че^{а} да е^{а} з'оа̀ла „
Ф чу̀зду пу се́лу,
Е'^{а}ми́ е^{а} зо̀^{а}ла „
Ф на̀ше^{а}ну сѐлу.
Ф на̀ше^{а}ну сѐлу „
Мо̀е^{а}н аратли́к.
Та гъ е^{а} гл'о̀^{а}дам „
Пу двор да хо̀ди,
Та ма налѐ^{а}та „
Ут ко̀н' да па̀дна,
Ф вѝр да са ме́тна „
Да са 'о̀даве^{а}.

Слушана отъ сѫщий.

III. Помашки имена и прѣзимена въ Чепино.

(Извлѣчение отъ званичнитѣ избирателни списъци.

с. Корова.

Али Радковъ
Асанъ Бѣлчовъ
Ибрамъ Дуковъ
Исеинъ Дочевъ
Молла Али Дочевъ
Молла Мустафа Манушовъ
Османъ Врянчовъ

с. Лъджане.

Абди М. Кандовъ
Али Ибр. Бачовъ
Али Тилиновъ
Али Хуновъ
Али Туневъ
Али Керeровъ
Али Двачковъ
Али Сѣчковъ
Али Дабевъ
Али Геговъ
Али Грьковъ
Али Муст. Бандювъ
Али Купеновъ
Ахмедъ Кръмчевъ
Ахмедъ Короковъ
Ибраимъ Краювъ
Ибраимъ Алендаровъ
Исеинъ Потурнаковъ
Исеинъ Мръцевъ
Махмедъ Гъцевъ
Мехмедъ Крантовъ
Мехменъ Ибр. Шолевъ
Мустава Гечовъ
Мустафа Кадювъ
Асанъ Гуневъ
Амди Чаушъ Ридовъ
Ахмедъ Пуревъ
Ахмедъ Гъцевъ
Ахмедъ Донето
Асанъ Кантови
Ахтенъ Лалковъ Амуровъ
Ахмедъ Льольовъ
Исмаилъ Ис. Казаковъ
Исмаилъ Ас. Таликовъ
Исмаилъ Юс. Бечевъ
Ибрамъ Каменовъ
Исмаилъ Таровъ
Ибрямъ Мех. Дидровъ
Ибрямъ Рапкинъ
Исмаилъ Мех. Геговъ
Исмаилъ Мех. Дуревъ
Мехмедъ Охоровъ
Махмудъ Юс. Чеповъ
Мехмедъ Ал. Черневъ
Мехмедъ Власаклиевъ
Мехмедъ Мърца Дѣтковъ
Мехмедъ Мидаровъ
Мустава Кондевъ
Мехмедъ Меновъ
Мехмедъ Мерадиновъ
Мехмедъ Писковъ
Мехмедъ Ионовъ
Мустафа Тренчевъ
Мехмедъ Фърдювъ
Мехмедъ Юс. Беровъ
Мехмедъ Баш. Роза
Мехмедъ Мех. Гомовъ
Юсюфъ Баювъ
Юсюфъ Ав. Саранча

с. Бани.

Ахменъ Пехливанъ Шипевъ
Ахмедъ Малковъ
Али Кеновъ Вранчовъ
Ахмедъ Осм. Тулчевъ
Абди Манчевъ
Алишъ Ал. Браювъ
Ахмедъ Ис. Потнинъ
Абди Мех. Араговъ
Алиш Соленковъ
Асанъ Ас. Пулевъ
Асанъ Махм. Беровъ
Али Ар. Инжиля
Али Юс. Чернювъ
Али Цикаловъ
Ахмедъ Ем, Джюровъ
Асанъ Ас. Джоновъ
Асанъ Цоневъ
Асанъ Финовъ

с. Дорково.

Ахмедъ М. Туневъ
Ахмедъ Данювъ
Асанъ Матѣевъ
Асанъ М. Мировъ

с. Костандово

Али Кръстевъ
Али Гулевъ
Али Юсеинъ Милевъ
Ахмедъ Ас. Цанковъ
Ахмедъ Ас. Милчевъ
Ахмедъ Вигневъ
Байрямъ Петаковъ
Исмаилъ Гáленовъ
Мустафа Мундювъ
Ибрамъ Геровъ

Забѣлѣжилъ **В. Дѣчовъ.**

IV. Рѣчникъ съ обяснителни бѣлѣжки върху нѣкои думи и форми въ народнитѣ умотворения.

1. **Влас**, сжщ. едъръ косъмъ, *власáта воªлна*, значи съ едъръ, дълъгъ косъмъ вълна.

2. **Г'ум**, сжщ. турска дума, казватъ на единъ видъ голѣмо бакърено джезбе за топлене вода на огъньтъ.

3. **Дил'**, сжщ. тоже турска дума, езикъ на човѣкъ, eзиче на звънче и др. п.

4. **Дрѐб**, сжщ. отъ прилаг. дребно. Казватъ на дребна ситна вълна, изтърсакъ на ситно сѣно, на парцали и др.

5. **Жеªр**, сжщ. разгорени вжглища, ситнеж на прѣдмети. *Катў жѐªр са клдкнали*, казватъ на много появили се на едно мѣсто мравки, пчели или други насѣкоми.

6. **Зѝл'**, сжщ. вижъ думата *дѝл'*. Означава и гласъ на звънецъ.

7. **Клѐп,** сжщ. м. р. *к.еапàч-ка*, *клѐпе* глаголъ. Клюка, клевета, скроена лъжа.

8. **Клѐт,** сжщ. прустъ, отдѣление въ кжщи за кжтане покжщнината, каквото дрехи, покривки и др. п.

9. **Лѐш,** сжщ. турска дума, казватъ на мърша, или тежко, неподвижно нѣщо.

10. **Сàк,** сжщ. особенъ видъ мрѣжа за ловене риба.

11. **Скрàм,** сжщ. тлъстина, нѣкой пжть и потьта. *Заскрамѝлу са еа*, значи изпотило се е.

12. **Смдарч,** сжщ. особенъ родъ варовникъ камень. Сбрано, свито нѣщо.

13. **Струг,** сжщ. еренде, дюлгерско сѣчиво за ерендосване дъски. *Стругдса*, ерендоса, изглади, излъска.

14. **Соалп,** сжщ. колъ за побиване на плетища. Възправено дърво за връзване на добитъкъ.

15. **Цап,** сжщ. дървената дръжка на брадва, мотика, лопата, чукъ и др. п.

16. **Чѝм,** сжщ. кжсъ земя съ трѣва.

17. **Г'оч,** сжщ. турска дума значи прѣселникъ, бѣженецъ съ сѣмейството си.

18. **Клин,** сжщ. баница, млинъ.

19. **Пус(т),** сжщ. постъ говѣне.

20. **Хдарт,** отъ хрътка-хрътъ. Казватъ на човѣкъ, който митка съ нечисти намѣрения като куче. Прѣзрителенъ епитетъ къмъ нечестенъ човѣкъ.

21. **Чит',** сжщ. плетъ отъ пржте, па отгорѣ измазани съ калъ. Стѣни на сграда, изплетени съ пржте.

22. **Бàвеаж,** отъ гл. *бави*, кснѣе, *забàви са*, закъснѣ, завлича да минава врѣме.

23. **Бдбут,** сжщ. отъ гл. *бубутѝ*, произвежда шумъ, чува се нѣкждѣ трѣсъкъ, но неопрѣдѣленъ.

24. **Бдарбун',** сжщ. бръмбаръ. Има глаг. *барбунѝса*, мълви си нѣщо, безъ да го чува нѣкой.

25. **Гдагар'** отъ глаг. *гдагреа*, *изгдагреа гу*, постоянно си дъдри, досажда съ бъбривостьта си.

26. **Кдпан',** сжщ. казватъ на недоразвититѣ още жабички, тъй наричанитѣ още попови лъжички.

27. **Кдкур,** сжщ. каменисто мѣсто обраснало съ дребни шубърки.

28. **Кдкуш,** сжщ. означава отъ невидѣлица печал-

ба, безъ трудъ спечалено нѣщо, плѣчка. *Има кд̀куш-чеᵃк, затувà еᵃ утишдᵃл,* надушилъ е келепиръ, плѣчка, та е отишълъ.

29. **Клд̀пут**, отъ гл. *клд̀пеᵃ*, разхвърляне на прѣдмети, полуразстурени нѣща, ***разклд̀пани***, измѣстени отъ обикновеното си мѣсто.

30. **Клѐпут'** отъ клепъ, клевета.

31. **Мд̀мин**, роднина на невѣстата, който я придружава до домътъ на младоженецътъ.

32. **Мд̀ᵃмар'** отъ гл. мъмри, мъмрица човѣкъ. Казватъ още и на единъ видъ малки насѣкоми, що се намиратъ въ застояла вода.

33. **Сѝн'еᵃк**, зеленъ гущеръ.

34. **Стд̀ᵃран'** отъ стръмно. Стръмнина на нѣкое мѣсто.

35, **Сд̀ᵃл'меᵃн'** тъй наричатъ въ Ахж-челебийско охлювитѣ.

36. **Тд̀ᵃтнеᵃж** отъ гл. тътне, дига шумъ.

37. **Шу̀пеᵃй, шу̀п'еᵃк,** прил. *шупаво.* Тихъ човѣкъ, който се приструва, за да изхитри въ нѣщо. *Кату̀ шу̀п'еᵃк хд̀ди,* неусѣтно, прѣсторено ходи и си върши работата.

38. **Чѐмеₐр** сжщ. нѣщо примамливо. Тръгналъ нѣкой праздноскиталецъ и го сполѣтѣла бѣда, или нѣкой самоволно се натъкналъ на нѣщо неприятно, казватъ: *ни* ѐ *троₐсил чѐмеᵃр.*

39. **Барàк**, прил. *убарàчеᵃну,* очернену нѣщо. Казватъ на черно куче, черна крава и въобще черенъ прѣдметъ.

40. **Барáч**, пипачъ, човѣкъ, който обича да пипа и това, що не му е работа.

41. **Гажѐᵃл**, закачливъ, крамолникъ човѣкъ. Тъй се казва и на сжщинскитѣ турци—гаджели.

42. **Г'ужѐн'**, малко, току-що пораснало зайче.

43. **Запкд̀ᵃн**, отъ зжбъ. Назжбена вждица за ловене риба.

44. **К'ут'у̀к**, дънеръ на дърво.

45. **Мумàр'**, пратеникъ да одумва, годежникъ.

46. **Нажѐₐк**, малка брадвица.

47. **Патд̀ₐр**, мжжка патка.

48. **Хле^{а}ѫпч** отъ гл. *хлѐпе^{а}*. Човѣкъ, който постоянно бъбри ниврѣли, ни кипѣли, или който досажда съ честитѣ си и безъ работа ходения.

49. **Ше^{а}пше^{а}к**, малко сѫдче за вода.

50. **Ше^{а}пшѐ^{а}л**, човѣкъ, който говори глупави думи.

51. **Пѝле^{а}шник**, особенъ видъ фасулъ, който се много обича отъ птицитѣ. Човѣкъ, който има страстъ къмъ птицитѣ.

52. **Кунѝпал'ник**, отъ конопъ изтъканъ платъ, или друго нѣщо направено отъ конопъ.

53. **Ахламѫрник**, малка кожана кисийка у овчаритѣ, въ която си носятъ лой за яхладисване (намазване) орѫжието и др. т. Кисия, попиена съ лой или друга тлъстина, дѣто се държи кавалътъ, за да не се разсъхне и повреди.

54. **Варбала́к**, съ окончание *ок* и *ак* се формиратъ нѣкои географични имена. Мѣсто, обрасло съ върбови дървета.

55. **Стивастар'—ник**, глаг. *стивѫсва*, раздрънква памукъ. Дръндарь на памукъ.

56. **Зѫник**, захожда, скрива се. Западъ.

57. **Испус**, изтървано, изгубено нѣщо.

58. **Изник**, истокъ.

59. **Одбив**, отлѫчване ягнета отъ овцетѣ, дѣте отучване да не бозае.

60. **Оман**, отъ гл. омайва. Особенъ видъ билка съ митично значение.

61. **Окруп**, отъ *крупка*, малка откѫсната частичка.

62. **Пѝдмул**, дупка подъ нѣкой камъкъ, или брѣгъ, дѣто може да се скрие, подвре нѣщо. Скрита дупка въ земята.

63. **Пѝме^{а}т**, на върлина вързанъ парцалъ за изметане пещьта.

64. **Пре́^{а}сак**, когато нѣкого е прѣсѣкълъ кръстътъ, казватъ *нашѝ^{а}л гу е^{а} пре́^{а}сак*. Болка въ кръста, че неможе да се изправи.

65. **Пѝдник**, оборъ за добитъкътъ.

66. **Прѝлук—а**, отворена дупка, отверстие на плетъ, че да може да се прѣминава прѣзъ нея.

67. **Пре́^{а}нус**, малъкъ прѣносъ, голѣмъ прѣносъ.

Малкиятъ и великиятъ входъ въ врѣме на литургия. Прѣнасяне на св. Дарове.

68. **На̀сусник**, отъ гл. *насбса*, продължи. Придадено при нѣщо, за да стане по-дълго. *Насбса вдѣжеата*, навърза едно о друго вжжета, за да стане по-голѣмо по дължина.

69. **Пдникум**, изниско, отдолѣ. *Пдникум гл'дадай*, изниско гледай.

70. **Пдреазика**, отъ порѣзва. Малка остра трѣска, или кжсче отъ друго нѣщо, което се забучи въ тѣлото на човѣкъ, порѣже го.

71. **Пдсеадница**, ржченица, хоро съ склекване.

72. **Суга̀рник**, отъ прил. *суга̀рну*, нѣщо окжснѣло, *Суга̀рник фасу̀л*, значи фасулъ, който кжсно привтасва.

73. **Зигва̀р'**, сжщ. чифтъ, двойка. *Зи̇гварум вар'вбат*, по чифтъ отиватъ, единъ наравно съ другия.

74. **Чичукл'у̀**, прил. турска дума, съ особна украса дреха.

75. **Л'дк**, **л'дчеани**, прил. като чехли, но съ мъниста украсени червени женски папуци, що въ минали врѣмена се считали за най-гиздави въ Срѣднитѣ Родопи.

76. **Шеавли́ви**, прил. шавнати, игриви.

77. **Разлитѐалу**, глаг. почнало да вали непрѣкжснато.

78. **Фсоапили** глаг. сопнато, грубо се обърнали.

79 **Или́к**, сжщ. благодѣяние.

80. **Каза̀нч**, сжщ. печалба.